

Jobben som bryter arbetslösheten i särskilt utsatta områden

I denna rapport undersöker vi hur sysselsättningen har utvecklats i de särskilt utsatta områdena, vilka som är de vanliga yrkena i dessa områden samt vilka reformer som behövs för att stärka drivkrafterna till arbete.

Förord

Den omfattande kompetensbrist som råder inom näringslivet är det största tillväxthindret för tjänsteföretag. Nära fyra av tio tjänsteföretag uppger att de har svårt att rekrytera rätt personal. Samtidigt har vi en hög arbetslöshet och ett stort utanförskap i de särskilt utsatta områdena. Det är ett problem för såväl samhället som de boende i dessa områden.

De senaste åren har sysselsättningen ökat i de särskilt utsatta områdena, vilket är väldigt positivt. Vi ser även att det främst är i tjänsteföretagen som de boende i dessa områden jobbar.

Vi vet sedan tidigare att tjänstesektorn är Sveriges tillväxt- och jobbmotor. Denna rapport visar att tjänstesektorn även är en integrationsmotor.

Rapporten har skrivits av Jonas Jegers, näringspolitisk expert på Almega.

Stockholm, maj 2024

Fredrik Östbom, näringspolitisk chef Almega

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Svår situation i de särskilt utsatta områdena.....	5
Utrikes födda i arbete.....	7
Sysselsättningen i de särskilt utsatta områdena.....	10
De vanligaste yrkena bland män i särskilt utsatta områden	13
De vanligaste yrkena bland kvinnor i särskilt utsatta områden	14
De vanligaste yrkena bland nyanlända män i särskilt utsatta områden	15
De vanligaste yrkena bland nyanlända kvinnor i särskilt utsatta områden.....	17
Stora kompetensbehov i yrken som dominerar i de särskilt utsatta områdena.....	19
Är bemanningsbranschen en underskattad integrationsmotor?	19
Reformer för ökade drivkrafter till arbete och en effektivare jobbpolitik.....	21
Få fart på etableringsjobben	21
Fortsätt reformera Arbetsförmedlingen	21
Skärp kraven på aktivitet i bidragssystemen och kontrollera att reglerna efterlevs.....	22
Öka skillnaden mellan bidrag och arbete.....	22
Sänk arbetsgivaravgifterna	23

Sammanfattning

Företagen inom privat tjänstesektor har stora utmaningar med kompetensförsörjningen, även till yrken som kräver liten arbetslivserfarenhet och utan högre utbildningskrav. Samtidigt finns stora problem med segregation och utanförskap i de särskilt utsatta områdena idag. För att bryta utanförskapet och stärka integrationen i de särskilt utsatta områdena är det avgörande att de som i dag lever i utanförskap kommer i jobb.

Därför blir det relevant att fråga, vilka är de vanligaste yrkena bland nyanlända och boende i särskilt utsatta områden? Hur pass viktiga är olika branscher för att bryta arbetslösheten? Vilka reformer behövs för att Sverige ska minska arbetslösheten och utanförskapet? För att undersöka detta har Almega med hjälp av SCB:s yrkesstatistik kartlagt hur arbetsmarknaden för boende i de särskilt utsatta områdena ser ut eftersom arbetslösheten är hög där.

I årets kartläggning, som är den fjärde i ordningen, visar det sig att utvecklingen för nyanlända män stannat av samtidigt som övriga grupper av män som bor i särskilt utsatta områden till större del jobbar. Det gör att dessa två grupper nu är på samma nivå. Positivt är att både gruppen kvinnor och nyanlända kvinnor ökar sitt deltagande på svensk arbetsmarknad. Under 2022 var det nyanlända kvinnor som ökade mest men de är fortsatt en bra bit under de övriga som bor i dessa områden.

Med andra ord är det tjänstesektorn som är den starka integrationsmotor då det är här som de flesta instegsjobben finns. Det är den privat tjänstesektor bryter arbetslösheten och här jobbar de flesta boende i de särskilt utsatta områdena. För männen är transport och lager, restaurang och städ och serviceyrkena vanligast. Bland kvinnor dominerar städ och service, vård och omsorg och förskola. Bland männen ser vi att lagerarbete blir vanligare och bland kvinnorna arbetar något fler som städare.

Något vi tyvärr inte ser i statistiken är hur bemanningsbranschen bidrar till sysselsättningen. Den tillgängliga statistiken följer enbart vilket yrke individen har och är inte kopplat till arbetsgivare. Flera av de yrken som är vanliga för boende i de särskilt utsatta områdena är mycket vanligt förekommande hos bemanningsföretagen. Det är därför troligt att deras roll som integrationsmotor underskattas.

Trots den positiva utvecklingen är arbetslösheten betydligt högre i de särskilt utsatta områdena än i riket i genomsnitt. Mycket återstår att göra och det behövs en effektivare jobbpolitik som stärker drivkrafterna till arbete. Sverige kan inte vänta på nya reformer som både förbättrar kompetensförsörjningen och integrationen. Därför föreslår Almega fem skarpa förslag i rapporten som behöver få gehör i rikspolitiken.

- Säkerställ att etableringsjobben används för att ge fler en väg in på arbetsmarknaden.
- Fortsätt reformera Arbetsförmedlingen så att fler arbetslösa får rätt stöd som leder till jobb.
- Skärp kraven på att de arbetslösa ska delta i aktiviteter som leder till jobb.
- Öka skillnaderna mellan bidrag och arbete.
- Det ska alltid löna sig att anställa. Därför måste arbetsgivaravgifterna sänkas.

Inledning

Tjänsteföretagens största utmaning är att få tag på nya medarbetare med rätt kompetens. Det gäller både jobb med höga krav på utbildning och kvalifikationer och jobb med lägre kvalifikationskrav där det räcker med en gymnasieutbildning eller en kortare introduktionsutbildning. Fler av de vanligaste bristyrkena finns i privat tjänstesektor. När företagen inte hittar nya medarbetare tvingas de tacka nej till uppdrag. Det leder till minskad tillväxt i svensk ekonomi, något vi alla förlorar på i förlängningen. Efter pandemin har sysselsättningen ökat kraftigt samtidigt som det funnits gott om lediga jobb. Matchningsproblematiken på arbetsmarknaden har förvärrats.

I de särskilt utsatta område finns de största och mest omfattande samhällsproblemen idag. År 2022 klassade Polismyndigheten 17 områden i Sverige som särskilt utsatta. Här styr kriminella ligor och klaner genom egna parallella rättssystem som hotar den svenska rättsordningen. Men fler än polisen måste engagera sig om den negativa utvecklingen i områdena ska kunna brytas så att segregationen minskar och integrationen ökar.

Regeringen måste höja ambitionerna i integrations- och arbetsmarknadspolitiken om kompetensbristen ska kunna få en lösning. För att bryta utanförskapet och segregationen är det absolut viktigaste att människor kommer i arbete. Här spelar tjänstesektorn en avgörande roll då det är i många tjänsteföretag som de viktigaste instegsjobben finns. Därför är syftet med denna rapport att kartlägga vilka de vanligaste jobben i de särskilt utsatta är för att i sin tur kunna avgöra vilka branscher som bidrar mest till att bryta integrationen.

Med hjälp av SCB:s yrkesstatistik har Almega för fjärde gången kartlagt hur arbetsmarknaden ser ut i de särskilt utsatta områdena och i vilka yrken som de boende där jobbar i.¹ Vi har analyserat vilka de vanligaste yrkena är bland de boende i särskilt utsatta områden och vilka branscher som bryter arbetslöshet och utanförskap. Genom att kartlägga de branscher och yrken som bryter långtidsarbetslösheten får vi en tydlig bild av hur jobbmöjligheterna ser ut för de boende i de särskilt utsatta områdena. För att förbättra kompetensförsörjningen och integrationen behövs reformer som ytterligare ökar jobbchanserna och stärker drivkrafterna till arbete.

---

¹ Almega 2023 [Jobben som bryter arbetslösheten i särskilt utsatta områden](#) Almega 2020 [Tjänstesektorn är en integrationsmotor](#), Almega 2019 [Så får fler boende i särskilt utsatta områden jobb](#)

Svår situation i de särskilt utsatta områdena

Debatten om utmaningarna med brottsligheten, det sociala utanförskapet och arbetslösheten i de särskilt utsatta områdena har tilltagit de senaste åren. Att människor går från arbetslöshet till att arbeta är en nyckelfaktor för att vända utvecklingen i dessa områden.

En del forskare menar att ännu mer fokus måste läggas på jobben. De menar att det är bättre att lösa jobbfrågan än att ensidigt tala om att bryta segregationen i de utsatta områdena.² För Almega är detta också helt centralt. Svårigheterna för företagen i privat tjänstesektor att hitta nya medarbetare även till yrken som kräver liten arbetslivserfarenhet och utbildning har visat sig vara omfattande. I områden med hög arbetslöshet finns en resurs att ta tillvara.

Brottsligheten i de särskilt utsatta områdena har förvärrats de senaste åren. I polisens senaste lägesbild över situationen från 2023, konstateras att utsatta områden visar en hög grad av stabilitet med viss nedgång. Samtidigt har den sociala utvecklingen förbättrats något, vilket polisen menar kan kopplas till deras fortsatt förbättrade förmåga att verka i områdena.³ Trots vissa framsteg fortsätter skjutningar och sprängningar vara ett problem, inte minst i de särskilt utsatta områdena. Under åren 2019–2022 inträffade närmare 1 500 skjutningar i Sverige och mer än en fjärdedel av dem skedde i utsatta områden.⁴ En mycket högre nivå än i övriga delar av landet.

Polisen fortsätter ett offensivt arbete mot de kriminella nätverken bland annat genom särskilda insatser som vistelseförbud⁵, men polisen bedömer ändå att 14 000 personer är aktiva i kriminella miljöer och att så många som 48 000 personer har koppling till nätverken.⁶ Den nuvarande regeringen ger därför polisen fler verktyg i kampen mot kriminella nätverk och organiserad brottslighet genom bland annat säkerhetszoner.⁷

⁸Under 2022 klassade polisen totalt 17 områden som särskilt utsatta. I tre områden har situationen förbättrats och därför togs Södra Sofielund i Malmö, Biskopsgården i Göteborg samt Gottsunda i Uppsala bort från listan. Ett område, Hovsjö i Södertälje, tillkommer på listan över särskilt utsatta områden tillsammans med Botkyrka: Alby, Hallunda/Norsborg och Fittja. Göteborg: Bergsjön, Lövgärdet, Hammarkullen och Hjällbo. Malmö: Nydala/Hermodsdal/Lindängen och Rosengård. Stockholm: Husby och Rinkeby/Tensta. Södertälje: Ronna/Geneta/Lina och Hovsjö. Borås: Hässleholmen/Hulta och Norrby. Linköping: Skäggetorp. Örebro: Vivalla.

Både nuvarande regering och den föregående har tagit flera initiativ för att skapa bättre förutsättningar för förändring. I samband med de omfattande upplöpan på flera platser påsken 2022, bland annat i Örebro och Linköping, sade nuvarande arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L) att separatisterna

² Karlsson, Charlie. Minskad segregation är ingen mirakelkur. Svenska Dagbladet. 2023-04-25. [Charlie Karlsson: Minskad segregation är ingen mirakelkur i SvD Debatt](#) (hämtad 2023-05-16)

³ [file:///C:/Users/almjjs/Downloads/L%C3%A4gesbild%20%C3%B6ver%20utsatta%20omr%C3%A5den%202023%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/almjjs/Downloads/L%C3%A4gesbild%20%C3%B6ver%20utsatta%20omr%C3%A5den%202023%20(1).pdf)

⁴ <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2023/december/farre-utsatta-omraden-men-hog-problemniva/>

⁵ <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/februari/vistelseforbud-nytt-verktyg-for-okad-trygghet-pa-allman-plats/>

⁶ <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/februari/totalt-62-000-bedoms-aktiva-eller-ha-koppling-till-kriminella-natverk/>

⁷ <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/2023/gangvald/sakerhetszoner>

⁸ <https://www.almega.se/2023/05/jobben-som-bryter-arbetslosheten-i-sarskilt-utsatta-omraden/#inledning>

som sätter upp egna rättsordningar i utanförskapsområden ska bekämpas.⁹ Den socialdemokratiska regeringen satsade 470 miljoner i vårbudgeten 2022 på att bygga upp Arbetsförmedlingens närvaro i de utsatta områdena. Dåvarande arbetsmarknadsminister Eva Nordmark menade att detta var en ambitionshöjning för att trycka tillbaka långtidsarbetslösheten.

Regeringen har sedan tillträdet i oktober 2022 presenterat både långsiktiga och kortsiktiga initiativ för att lyfta de utsatta områdena. I Tidöavtalet nämns de utsatta områdena uttryckligen i två punkter. För det första ska samverkan förstärkas mellan myndigheterna och de privata fastighetsägarna i syfte att lyfta de utsatta områdena. För det andra ska kommunernas och regionernas möjligheter öka att nå ut till de yngsta barnen med språkutbildningar.¹⁰ Det senaste förslaget från regeringen är bland annat att utreda en obligatorisk språkförskola för att stärka barns kunskaper i svenska språket i områden med utbrett utanförskap.¹¹

I budgetpropositionen 2023 gjordes specifika satsningar på utsatta områden för att stärka idrottsrörelsen, kvinnors och flickors organisering samt på det hälsofrämjande arbetet för barn och ungdomar. Liberalerna, som ansvarar för integrationsfrågorna på Arbetsmarknadsdepartementet, har sedan flera år haft som mål att avskaffa de utsatta områdena till 2030. Inför vårpropositionen 2023 uttalade arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L) att ambitionen är att flytta på stenar från passivitet och utanförskap till aktivitet och nya möjligheter i utanförskapsområdena.¹²

När nuvarande regering presenterade budgetpropositionen för 2024 lades stor vikt vid satsningar på rättsväsendet för att möta den utmaning som finns gällande kriminalitet. Utöver detta presenterades förebyggande satsningar med förstärkt finansiering för socialtjänst. För 2024 med 200 miljoner kronor, men med tyngdpunkt på ytterligare medel fram till 2026-2028 med 2 miljarder kronor per år.¹³

Regeringen fokuserar fortsatt på att det är jobben som ska bryta arbetslösheten och lyfta de utsatta områdena. Inte minst med det nya uppdrag som gavs till Arbetsförmedlingen inför 2024 där en ny insats för dem som varit arbetslösa längre än två år ska tas fram.¹⁴

---

⁹ Pehrson, Johan, "Separatisterna i Sverige måste knäckas" Svenska Dagbladet. 2022-05-31.

<https://www.svd.se/a/k6o8AQ/johan-pehrson-i-separatisterna-isverige-maste-knackas> (hämtad 2023-05-16)

¹⁰ Tidöavtalet. Överenskommelse för Sverige. Samarbetsprojekt Migration och integration. Långsiktiga strukturer för att lyfta utsatta områden sidan 45 respektive ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen sidan 47

¹¹ <https://www.regeringen.se/artiklar/2024/04/statsministern-och-skolministern-besokte-forskola-och-prenterade-planer-pa-utredning-om-obligatorisk-sprakforskola-och-sprakkrav-for-personalen/>

¹² TT, "Pehrson: Oklart när bidragstaket införs." Aftonbladet 2023-03-15. (hämtad 2023-05-16).

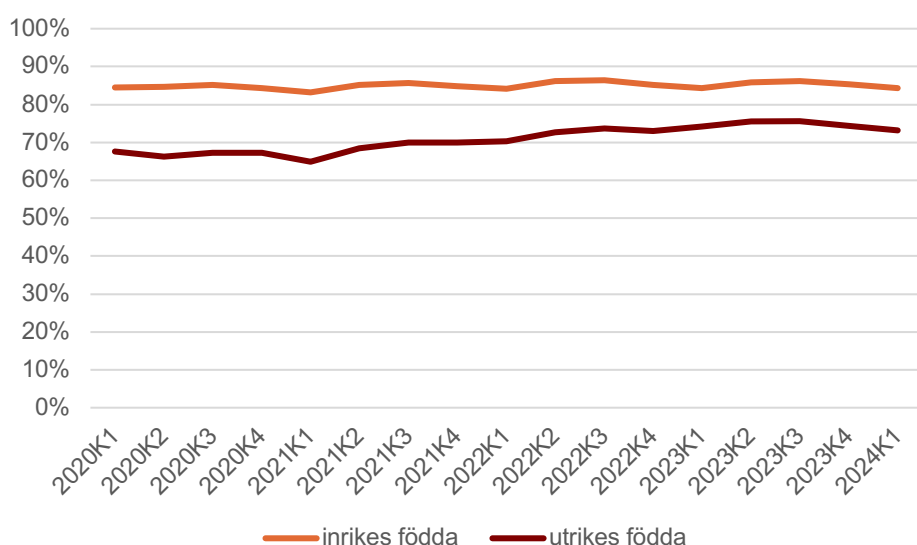
¹³ <https://www.regeringen.se/contentassets/112ae6d5b3364f7294d7e6435707d094/presentationbilder-fran-presstraff-med-elisabeth-svantesson-den-20-september-2023.pdf>

¹⁴ <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24543>

Utrikes födda i arbete

Under 2000-talet har Sverige haft en omfattande invandring, till största del bestående av flyktingmottagande, och har tagit emot flest asylinvandrare i hela EU i förhållande till befolkningsstorleken. Flyktingmottagandet har å ena sidan bidragit till att fler än en miljon utrikes födda numera arbetar i Sverige samtidigt som det å andra sidan bidragit till omfattande problem, inte minst i de särskilt utsatta områdena.

Diagram 1: Andel sysselsatta bland inrikes och utrikes födda (20–64 år), procent

Källa: SCB Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

Allt fler utrikes födda har fått jobb på senare år, i synnerhet efter pandemin. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda har efter flera års ökande minskat något om än på en högre nivå. Första kvartalet 2024 var 73,2 procent utrikes födda sysselsatta, vilket är 5,6 procentenheter högre än det första kvartalet år 2020, men samtidigt 2,4 procentenheter lägre än toppen som nåddes under det tredje kvartalet 2023.

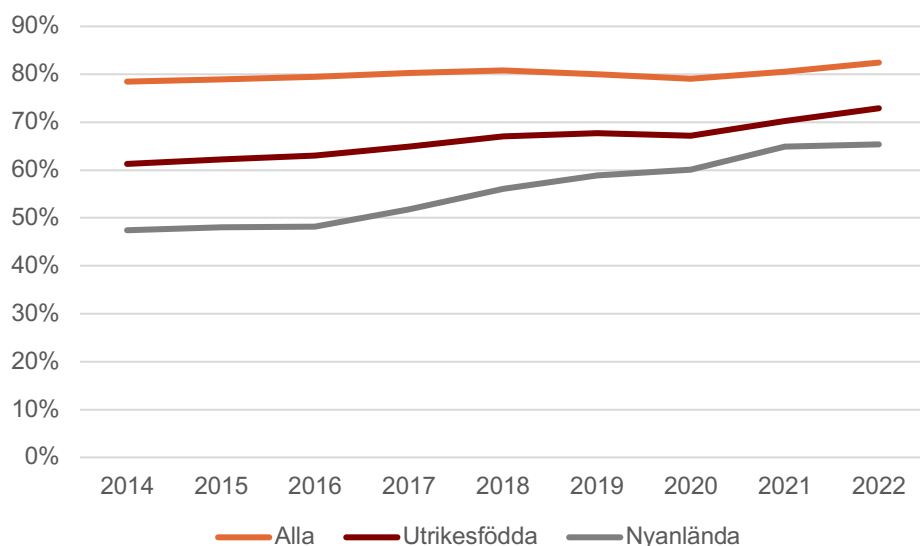
Gapet mellan inrikes och utrikes födda har även det efter flera års minskning planat ut. Under det första kvartalet 2024 var skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda 11,1 procentenheter, att jämföra med gapet som toppade under det andra kvartalet 2020 på 18,4 procent. Det är en positiv utveckling, särskilt eftersom den här gruppen länge haft en tydligt lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda. Enligt Arbetsförmedlingen beror denna utveckling i huvudsak på att efterfrågan på arbetskraft har varit väldigt stark i spåren efter pandemin. En annan faktor är att antalet inrikes födda i arbetsförbar ålder (20–64 år) minskar, vilket innebär att det största tillskottet i arbetskraften

och sysselsättningen, är av utrikes födda.¹⁵ Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda har minskat i motsvarande grad efter pandemin.

Hur sysselsättningen för män och kvinnor i Sverige har utvecklats de senaste åtta åren redogörs för nedan.

Diagram 2: Andel sysselsatta i Sverige bland män (20–64 år), procent

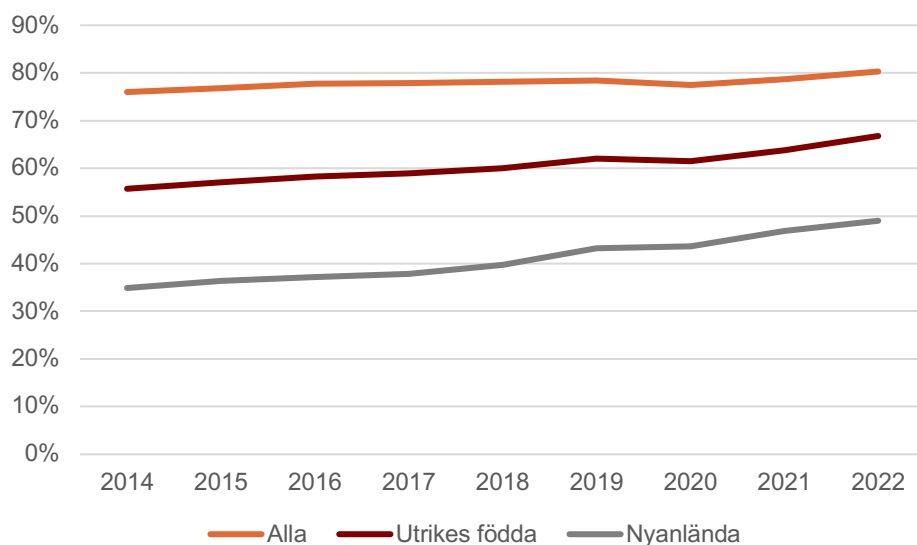
Källa: SCB Yrkesregistret

Sedan 2014 har sysselsättningen ökat stadigt för utrikes födda och nyanlända män. Bland samtliga utrikes födda män har sysselsättningen vuxit från 61,3 procent 2014 till 72,9 procent 2022. För de nyanlända männen har ökningen varit ännu större. Andelen sysselsatta 2014 var 47,4 procent och har ökat sedan dess, men en marginell minskning ses under 2022; 64,5 procent i jämförelse med 64,9 procent 2021. Trots detta ser vi en ökning med över 17 procentenheter under de senaste åtta åren.

Under coronapandemin 2020 minskade sysselsättningen något men nu kan vi slå fast att den nedgången var tillfällig.

¹⁵ Lucas, Dan., " Sysselsättningen ökar markant bland utrikesfödda" Dagens Nyheter. 2023-05-10. [Sysselsättningen bland invandrare rekordhög - DN.SE](#) (hämtad 2023-05-23)

Diagram 3: Andel sysselsatta i Sverige bland kvinnor (20–64 år), procent

Källa: SCB Yrkesregistret

Sysselsättningen har ökat bland utrikes födda kvinnor och trenden ser positiv ut, men andelen utrikes födda kvinnor i arbete är betydligt lägre än bland männen. Bland de utrikes födda kvinnorna ökade sysselsättningen med tre procentenheter till 66,8 procent 2022. Även bland nyanlända kvinnor ser vi en fortsatta ökning med 2,2 procentenheter till 49,0 procent. Det innebär att för nyanlända kvinnor har sysselsättningen stigit med över 14 procentenheter sedan 2014 och den nedgång som registrerades under pandemin får ses som tillfällig.

Färre försörjs av bidrag

Antalet personer som försörjs av sociala ersättningar och bidrag minskar enligt SCB.¹⁶ År 2023 försörjdes 702 000 personer eller 11,8 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år på heltid av sociala ersättningar och bidrag.¹⁷ Det var 6 000 personer färre än året innan och det lägsta antalet sedan 1990.

En bidragande orsak till nedgången de senaste åren är att en stark arbetsmarknad tillsammans med en låg invandring har ökat sysselsättningen betydligt bland utrikes födda. Andelen utrikes födda i arbete har ökat från 59 procent 2020 till 67 procent 2023.¹⁸

¹⁶ SCB, [Rekordfå personer med sociala ersättningar och bidrag \(scb.se\)](https://www.scb.se/Rekordfa-personer-med-sociala-ersattningar-och-bidrag)

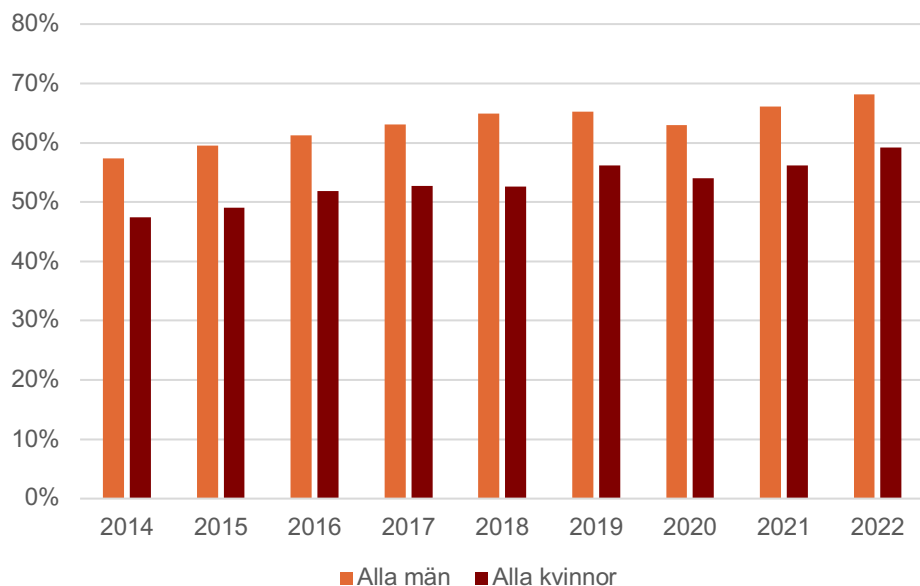
¹⁷ Statistiken redovisar helårspersoner, det vill säga hur många personer som de utbetalda ersättningarna och kunde ha försörjt på heltid ett år. Två personer som varit arbetslösa på heltid ett halvår blir tillsammans en helårsperson

¹⁸ SCB, AKU

Sysselsättningen i de särskilt utsatta områdena

Uppgången i sysselsättning är också tydlig i de utsatta områdena. AlmeGas kartläggningen mäter sysselsättningen bland alla boende i områdena samt bland nyanlända som varit bosatta i Sverige i högst fem år. Den färskaste statistiken för 2022 presenteras för de 17 områden som polisen bedömde som särskilt utsatta 2022 (se även not 1).

Diagram 4: Andel sysselsatta män och kvinnor (20–64 år) i särskilt utsatta områden, procent

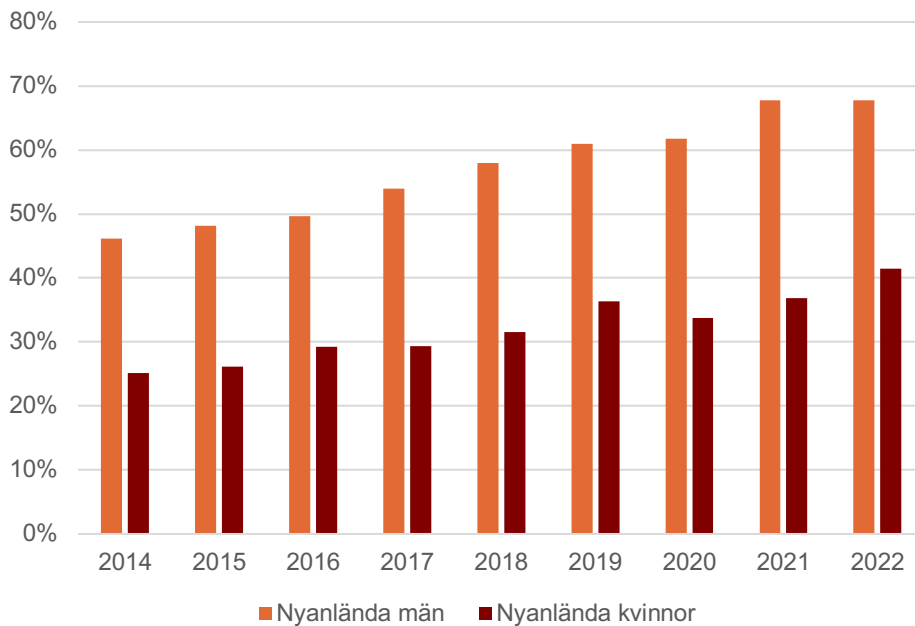

Källa: SCB Yrkesregistret

Andelen sysselsatta män har ökat med över tio procentenheter och nästan 12 procentenheter för kvinnor under åren 2014 till 2022. För män har andelen sysselsatta ökat från 57,4 till 68,2 procent och för kvinnor från 47,4 till 59,2 procent. Mot bakgrund av att en hög andel av de boende i de särskilt utsatta områdena är utrikes födda kan utvecklingen jämföras med hur sysselsättningen för utrikes födda i hela Sverige har förändrats under samma period (se föregående sida).

Den nedgång som noterades under 2020 bör ses som pandemieffekt utifrån att uppgången fortsatt under såväl 2021 som 2022.

Diagram 5: Andel sysselsatta nyanlända män och kvinnor (20–64 år) i särskilt utsatta områden, procent

Källa: SCB Yrkesregistret

Bland de nyanlända i särskilt utsatta områden har sysselsättningen ökat kraftigt sedan 2014. Nyanlända mäns sysselsättning har ökat med mer än 20 procentenheter under perioden medan sysselsättningen bland nyanlända kvinnor har ökat med 16 procentenheter. För kvinnorna har andelen i arbete vuxit i förhållandevis jämn takt med en liten nedgång under pandemiåret 2020. Bland de nyanlända männen steg sysselsättningen extra kraftigt 2021 för att enbart öka marginellt 2022.

Stor sysselsättningsökning i de särskilt utsatta områdena

Andelen sysselsatta i de särskilt utsatta områdena ligger i genomsnitt på 68 procent för männen och 59 procent för kvinnorna. Den relativt höga andelen sysselsatta visar att en klar majoritet har förvärvsarbete, vilket skapar en stabil grund för integration och ökar motståndskraften mot kriminalitet i de särskilt utsatta områdena. För 2022 ser vi också att sysselsättningen bland nyanlända män är på liknande nivå som samtliga män boendes i särskilt utsatta områden. Att nyanlända män så snabbt fått arbete visar att de personer som anlände till Sverige efter 2015 har etablerat sig snabbare på arbetsmarknaden än de som anlände tidigare.

Företagens stora efterfrågan på personal har slagit igenom och vi kan se att arbetslösheten minskat i de särskilt utsatta områden som är belägna i starka arbetsmarknadsregioner där det funnits gott om lediga jobb att söka under längre tid.

Dessutom har reformeringen av Arbetsförmedlingen varit framgångsrik. En hög andel av de arbetslösa som deltar i matchningstjänsten Rusta och matcha har fått arbete. Även de som går på arbetsmarknadsutbildningar får arbete i allt högre utsträckning.

Pandemin hade liten påverkan på sysselsättningen i de utsatta områdena

Coronapandemin drabbade de särskilt utsatta områdena hårdare än andra delar av Sverige. Därför är det förvånande att inte sysselsättningen minskade mer än den gjorde under 2020. Bland de nyanlända männen kan vi rent av se en liten ökning av andelen sysselsatta under pandemin. Detta beror på den urstarka arbetsmarknaden i kombination med att både de flesta män och kvinnor som arbetar gör det i den arbetsintensiva privata tjänstesektorn. Under pandemin var behovet av personal alltfjämt hög med undantag från besöksnäringarna. Men siffrorna ger ändå en tydlig bild över att pandemin inte innebar en arbetslöshetskris i de särskilt utsatta områdena.

Sysselsättningsgapet mellan män och kvinnor minskar i utsatta områden

Sysselsättningsökningen för kvinnor stannade av 2019 men har nu tagit fart igen under 2022. Samtidigt noteras en ökning bland andelen män i särskilt utsatta områden i sysselsättning men inte i samma takt som kvinnorna. Resultatet är att sysselsättningsgapet minskar något under 2022 och går ned från 9,8 till 9 procentenheter.

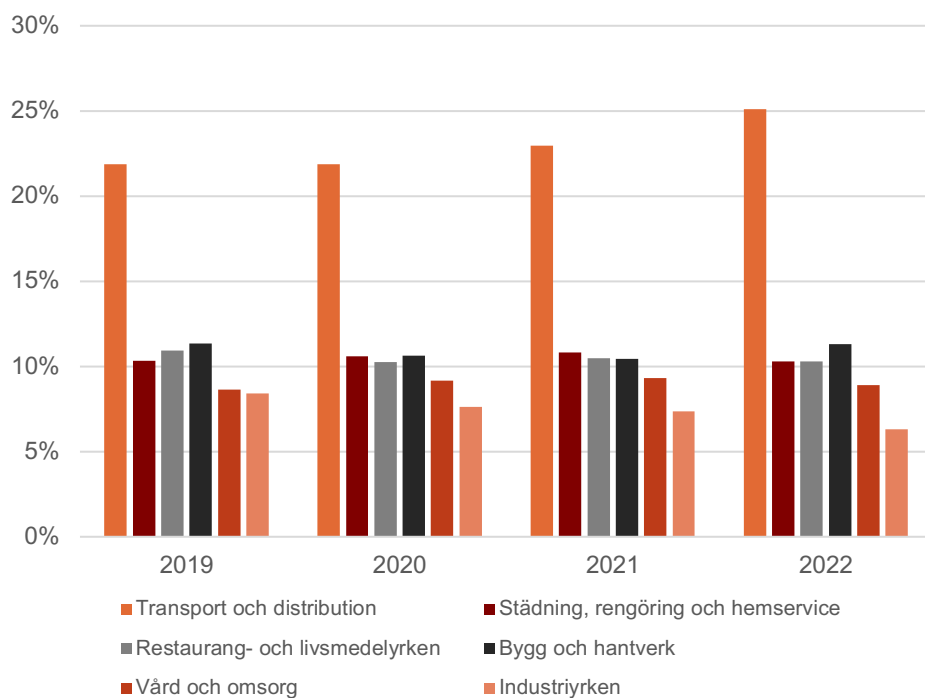
En ännu tydligare minskning i gapet kan vi se bland de nyanlända under 2022. Efter att det högsta gapet sedan 2014 noterades 2021 minskade det med nästan 5 procentenheter under 2022. Andelen sysselsatta nyanlända kvinnor i utsatta områden var på den högsta nivå, 41,4 procent, sedan 2014.

Det gap som visat att fler nyanlända män än män i genomsnitt var sysselsatta har under 2022 försvunnit. De senaste siffrorna visar att nivån sysselsättning för män i särskilt utsatta områden är 68,2 procent medan nyanlända män ligger kvar på 67,8 procent.

De vanligaste yrkena bland män i särskilt utsatta områden

Drygt 68 procent av männen i de särskilt utsatta områdena arbetar, vilket är en ökning med 11 procentenheter sedan 2014.

Diagram 6: De vanligaste yrkeskategorierna bland alla män i särskilt utsatta områden, procent

Källa: SCB yrkesregistret, se även bilaga 1

Bland männen ökar andelen som arbetar med transport och distribution stadigt. Särskilt är det lagerarbetet som växer som vanligt yrke. Även en kraftig ökning bland föraryrken noteras under 2022, vilket gör att strax över 25 procent av männen i särskilt utsatta områden tillhör yrkeskategorin transport och distribution.

I övrigt ser vi en minskning av andelen män som arbetar i industrin under tidsperioden, samtidigt som en mindre ökning skett i bygg och hantverk det senaste året.

Fortsatt dominerar privat tjänstesektor bland männen som bor i särskilt utsatta områden. Drygt fyra av fem män jobbar i tjänstesektorn och de återstående knappa 20 procenten återfinns i bygg och hantverk samt industriyrken.

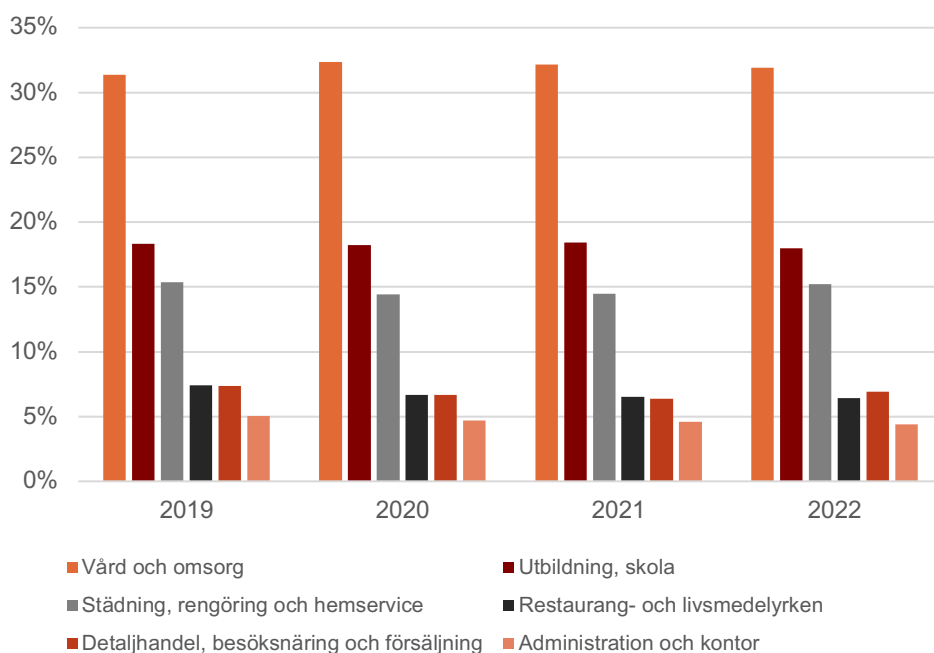
De fem vanligaste yrkena bland män i särskilt utsatta områden, andel av samtliga, procent

Lager- och terminalpersonal	7,2
Städare	6,4
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	5,6
Taxiförare m.fl.	3,7
Buss- och spårvagnsförare	3,5

De vanligaste yrkena bland kvinnor i särskilt utsatta områden

I de särskilt utsatta områdena arbetade 59 procent av kvinnorna 2022, en ökning med nästan 12 procentenheter sedan 2014.

Diagram 7: De vanligaste yrkeskategorierna bland alla kvinnor i särskilt utsatta områden, procent

Källa: SCB yrkesregistret, se även bilaga 2

Andelen kvinnor som jobbar inom vård och omsorg är fortsatt ett par procentenheter fler än 2014 och är nästan en tredjedel av de yrkesarbetande kvinnorna i särskilt utsatta områden. Andelen undersköterskor inom äldreomsorgen är nära nio procent. En hög andel, cirka sex procent, arbetar som vårdbiträden och har efter ett par års minskning nästan nått upp till 2019 års nivå.

Nästan tio procent arbetar som barnskötare, vilket är en ökning med ett par procentenheter sedan 2014. På senare år har många nyanlända kvinnor i särskilt

utsatta områden fått arbete som barnskötare. Det börjar nu synas tydligt även i statistiken för samtliga kvinnor.

Även om städare ökat något under 2022 är det små rörelser bland yrken för kvinnor i särskilt utsatta områden. Det märks inte minst bland de fem vanligaste yrkena för gruppen då det är samma inbördes ordning som föregående år med städare som det vanligaste jobbet.

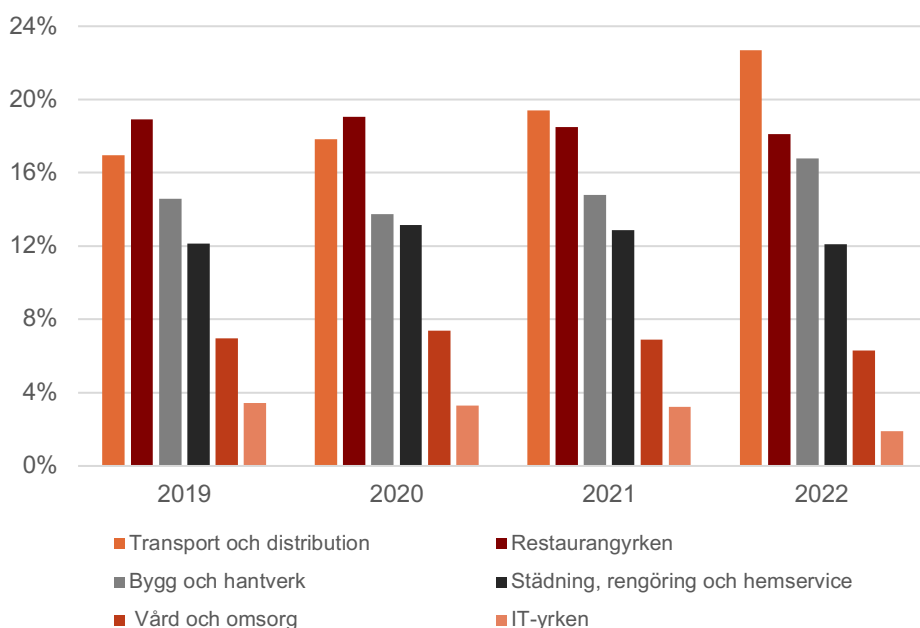
De fem vanligaste yrkena bland kvinnor i särskilt utsatta områden, andel av samtliga, procent

Städare	12,4
Barnskötare	9,3
Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	8,9
Vårdbiträden	6,2
Personliga assistenter	5,0

De vanligaste yrkena bland nyanlända män i särskilt utsatta områden

2022 var sysselsättningen bland nyanlända män 68 procent i de utsatta områdena, vilket innebär att gruppen nu är på mer eller mindre samma nivå som män i övrigt i dessa områden. Flera förändringar har skett inom vilka yrkeskategorier de nyanlända männen arbetar i under de senaste åren.

Diagram 8: De vanligaste yrkeskategorierna bland nyanlända män i särskilt utsatta områden, procent

Källa: SCB yrkesregistret, se även bilaga 3

Andelen nyanlända män som jobbar inom yrkeskategorin transport och distribution fortsätter att öka stadigt och ökade från 19,4 procent 2021 till 22,7 procent 2022. Det är en ökning med nästan fem procentenheter sedan 2020 och med över tio procentenheter sedan 2014. Lager- och terminalarbetare är numera det tredje vanligaste yrket bland de nyanlända männen.

Föraryrkena blir allt vanligare bland de nyanlända männen. Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare är en yrkesgrupp som ökat under 2022. Med mer än en dubblad andel 2022 jämfört med 2021 bör det vara ett tydligt tecken på hur cykel-, moped och bilbuden blir fler, antagligen till följd av att gigjobben ökar.

Restaurangyrkena håller ställningarna som en av de viktigaste branscherna för de nyanlända männen. Restaurang- och köksbiträde är med stor marginal det enskilt vanligaste yrket för nyanlända män.

Något fler av de nyanlända männen, 16,8 procent, jobbar med bygg- och hantverksyrken. Det är tredje året i rad med en ökning.

Den andel som utgjorts av nyanlända män yrkesverksamma i IT-branschen har minskat kraftigt, om än från förhållandevis låg nivå, från 3,2 procent 2021 till 1,9 procent 2022.

Knappt 10 procent jobbar som städare, vilket gör yrket till det näst vanligaste och branschen till den fjärde största.

Den kraftiga ökningen för övriga bil-, motorcykel- och cykelförare gör att kockar och kallskänkor inte längre är bland de fem vanligaste yrkena.

Flera faktorer kan ligga bakom att så många fler nyanlända män i de särskilt utsatta områdena arbetar än tidigare. Efterfrågan på personal har efter pandemin varit stor bland företagen. I de yrken där de nyanlända männen dominerar går det dessutom ofta att klara sig utan kvalificerade språkkunskaper.

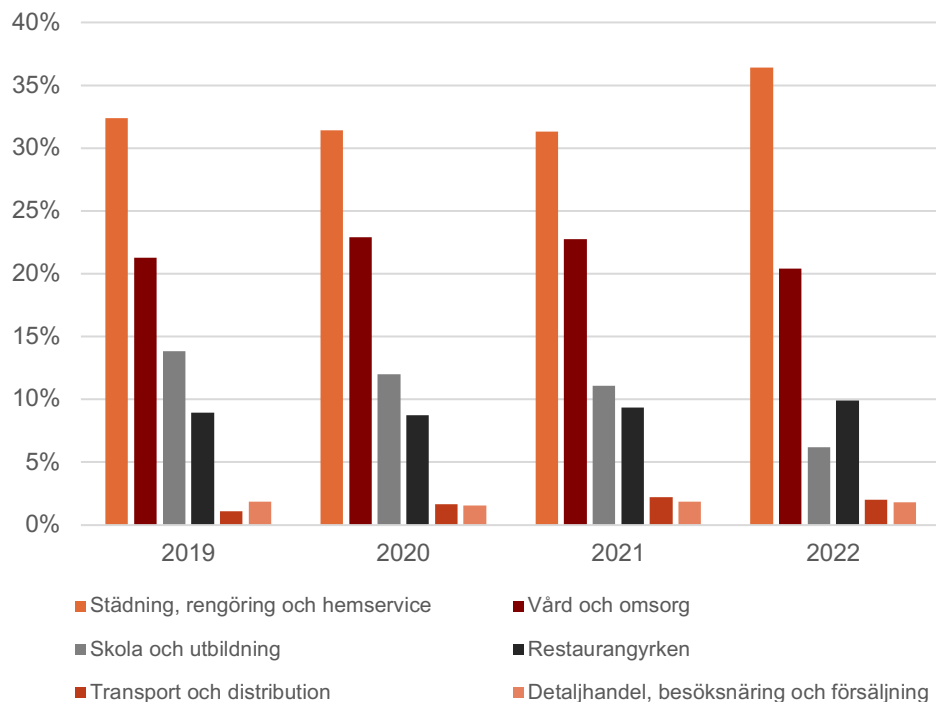
De fem vanligaste yrkena bland nyanlända män i särskilt utsatta områden, andel av samtliga, procent

Restaurang- och köksbiträden m.fl.	12,8
Städare	9,6
Lager- och terminalarbetare	7,3
Övriga bil-, motorcykel- och yrkesförare	5,9
Övriga byggnads- och anläggningsarbetare	3,6

De vanligaste yrkena bland nyanlända kvinnor i särskilt utsatta områden

Sysselsättningsgraden bland nyanlända kvinnorna i de särskilt utsatta områdena var strax över 41 procent 2022, vilket är en ökning med drygt 16 procentenheter sedan 2014.

Diagram 9: De vanligaste yrkeskategorierna bland nyanlända kvinnor i särskilt utsatta områden, procent

Källa: SCB yrkesregistret, se även bilaga 4

Andelen nyanlända kvinnor som jobbar inom yrkeskategorin städning, rengöring och hemservice fortsätter att öka och ligger 2022 på 36,4 procent. Trots en ökning för hela yrkeskategorin har andelen nyanlända kvinnor som arbetar som städare minskat de senaste nio åren, från 38 procent 2014 till 32,7 procent 2022.

Yrken inom vård och omsorg visar en liten minskning men ligger fortfarande över 20 procent med vårdbiträden och personliga assistenter som de två största yrkena.

Andelen nyanlända kvinnor som jobbar i skola och utbildning fortsätter att minska. Åren 2014 till 2018 började fler och fler nyanlända kvinnor jobba som barnskötare. Från 2019 till 2022 har andelen mer än halverats och är nu nere på 3,6 procent.

Andelen som jobbar inom restaurangbranschen ökar något, men ligger på ungefär hälften jämfört med andelen män i branschen.

Även om andelen nyanlända kvinnor boende i särskilt utsatta områden som jobbar har ökat under 2022 och andelen nyanlända männen i samma områden stått still, är det fortfarande många fler män som jobbar. Varför är det så? Ingenting tyder på att efterfrågan på arbetskraft i de mest populära yrkena för män och kvinnor skiljer sig åt. Orsakerna till att kvinnorna inte får jobb i samma utsträckning som männen måste sökas på andra områden. Det tar längre tid för nyanlända kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden än det tar för nyanlända män, vilket troligen beror på flera faktorer. Personerna kommer från länder där kvinnligt förvärvsarbete är mindre vanligt. De flesta nyanlända kvinnor är unga och i barnafödande ålder, vilket också försenar etableringen på arbetsmarknaden. Utrikes födda kvinnors sysselsättning brukar dock öka märkbart när de varit i Sverige i drygt fem år. Åtgärder för att snabba på etableringen är därför angelägna.

De fem vanligaste yrkena bland nyanlända kvinnor i särskilt utsatta områden, andel av samtliga, procent

Städare	32,7
Vårdbiträden	7,3
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	6,9
Personliga assistenter	6,2
Barnskötare	3,6

Stora kompetensbehov i yrken som dominerar i de särskilt utsatta områdena

I de föregående kapitlen presenterade vi vilka yrken som dominerar bland de boende i de särskilt utsatta områdena. Kartläggningen visade att en överväldigande andel arbetade i den privat tjänstesektor. Utifrån de prognoser Arbetsförmedlingen presenterar över möjligheterna till arbete i olika yrken kan vi se att de boende i de särskilt utsatta områdena arbetar i yrken där det finns kompetensbehov och bristen på personal är stor.

Tabell 1: Yrkesprognoser samt antal lediga jobb för ett urval av tjänsteyrken

Yrke	Möjligheter till arbete 2024	Möjligheter till arbete 2029	Lediga jobb på Platsbanken
Undersköterskor	Stora möjligheter	Förväntas öka	14 658
Vårdbiträden	Stora möjligheter	Förväntas öka	15 500
Personliga assistenter	Stora möjligheter	Förväntas öka	10 260
Lastbilsförare	Stora möjligheter	Oförändrad	3 010
Lager- och terminalpersonal	Små möjligheter	Oförändrad	2 601
Restaurang- och kafébiträden	Stora möjligheter	Oförändrad	2 513
Kockar, köksmästare och souschefer	Stora möjligheter	Oförändrad	2 023
Städare	Stora möjligheter	Oförändrad	2 584
Barnskötare	Små möjligheter	Oförändrad	1 351
Maskinoperatörer inom tillverkning	Stora möjligheter	Stora	1 537
Buss- och spårvagnsförare	Stora möjligheter	Oförändrad	869
Träarbetare och snickare	Stora möjligheter	Oförändrad	436

Källa: Arbetsförmedlingens yrkesprognoser mars 2024 respektive Platsbanken 20240325

I slutet av april fanns 148 800 lediga jobb på Arbetsförmedlingens Platsbanken. Flest antal lediga jobb bland bristyrkena i de utsatta områdena finns inom vården: undersköterskor, vårdbiträden och personliga assistenter, följt av transport, lager och distribution, restaurangbranschen och städ och hemservice.

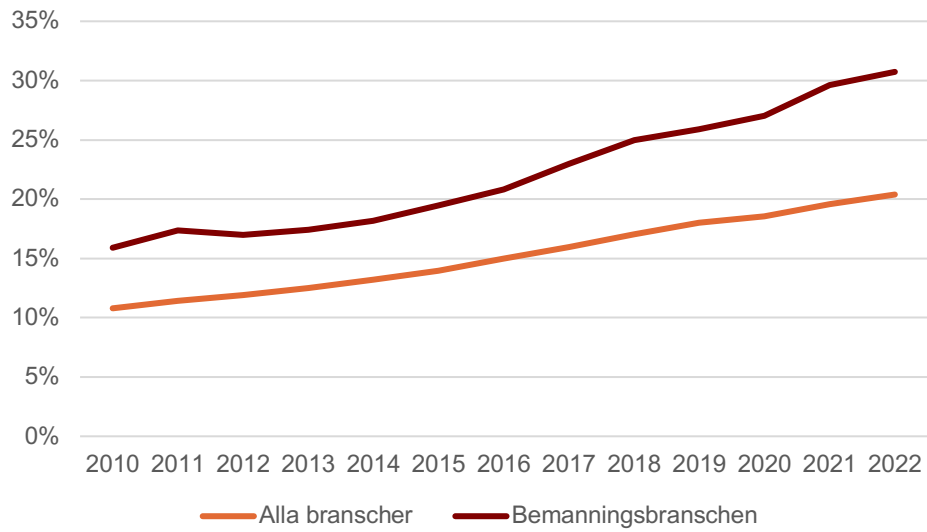
De flesta av de yrken som dominerar i de särskilt utsatta områdena är bristyrken som kräver högst gymnasieutbildning. Inom ett par yrkesgrupper är det tydligt att anställda går från ingångsyrken till bristyrken. Det gäller till exempel för kvinnor som jobbar som vårdbiträden i äldreomsorgen som sen studerar till undersköterska.

Är bemanningsbranschen en underskattad integrationsmotor?

Flertalet av de yrken som är vanligt förekommande bland de boende i särskilt utsatta områden är även mycket vanliga för de som får anställning genom ett bemanningsföretag. SCBs yrkesstatistik tar enbart hänsyn till det yrke som personen utövar, inte vem som är arbetsgivare. Det ger oss skäl att tro att bemanningsbranschens roll som integrationsmotor för utrikes födda är underskattad i de särskilt utsatta områdena.

SCBs statistik för arbetsgivare visar att det 2022 var 50 procent fler utrikes födda som jobbade i bemanningsbranschen än hos övriga arbetsgivare. Trenden visar även att det blivit allt vanligare över tid att utrikes födda jobbar i denna bransch.

Diagram 10: Andel födda utanför Norden, procent

Källa: SCB

Reformer för ökade drivkrafter till arbete och en effektivare jobbpolitik

I kontrast till den allmänna uppfattningen i debatten kan vi i den här rapporten visa att fler och fler i de särskilt utsatta områdena får jobb. Det gäller både bland samtliga boende i områdena och bland de nyanlända. Samtidigt är arbetslösheten fortsatt alarmerande hög i områdena. Även om utvecklingen går i rätt riktning återstår mycket att göra för att sysselsättningsgapet ska minska mellan dels boende i särskilt utsatta områden och Sverige som helhet, dels inrikes och utrikes födda.

För att förstärka den positiva utveckling vi ser i den här rapporten behövs ett flertal reformer för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för de arbetslösa.

Få fart på etableringsjobben

Etableringsjobben är ett helt nytt anställningsstöd befriat från det krångel som kännetecknar de nuvarande anställningsstöden. Svenskt Näringsliv, PTK och LO presenterade etableringsjobben redan 2017.

Etableringsjobben sänker trösklarna till arbete för nyanlända och långtidsarbetslösa genom att kostnaden för företagen att anställa begränsas till ersättningen på 9 000 kronor varje månad till den anställda. Etableringsjobbet är en provanställning som kan löpa i upp till 24 månader med mål att den ska övergå i tillsvidareanställning.

Trots att flertalet avtal slutits centralt har inte etableringsjobben kommit i gång i den utsträckning man kan önska. Med ett fortsatt förhållandevis lågt deltagande bland kvinnor, speciellt nyanlända kvinnor, i särskilt utsatta områden borde etableringsjobben vara ett bra steg in på arbetsmarknaden.

Enkelheten borgar för att företagen vill dra nytta av stöden. Resurser har anslagits till etableringsjobben i statsbudgeten och måste nu komma de arbetslösa till del.

Fortsätt reformera Arbetsförmedlingen

Reformeringen av Arbetsförmedlingen har varit framgångsrik men alltför begränsad. Alldeles för få arbetslösa får idag ta del av insatserna hos fristående leverantörer som leder till jobb. Arbetsförmedlingen behöver därför fortsatt reformeras.

Resultaten i matchningstjänsten hos fristående leverantörer har överträffat förväntningarna. Under 2023 gick 37 procent av deltagarna från arbetslöshet till egen försörjning efter att ha avslutat Rusta och matcha.¹⁹

Arbetsförmedlingens prognos är ungefär att 60 000 arbetslösa ska delta i tjänsten varje månad.²⁰ Almega menar att antalet deltagare borde vara minst 25 procent högre. Trots att vi fortsatt befinner oss i lågkonjunktur finns många lediga jobba att matcha de arbetslösa emot och företagen har svårt hitta personal även till jobben med lägre krav på utbildning och erfarenhet.

¹⁹ Arbetsförmedlingens årsrapport 2023, sidan 26

²⁰ Arbetsförmedlingens utgiftsprognos april 2024

De rustande tjänsterna och arbetsmarknadsutbildningen som Arbetsförmedlingen ansvarar för bör i motsvarande utsträckning växa de kommande åren. Tjänsterna vänder sig bland annat till utrikes födda kvinnor med låg utbildning och liten arbetslivserfarenhet. Arbetsmarknadsutbildningar till vårdbiträden, serviceassistenter i omsorgen och lokalvårdare behöver utökas kraftigt.

Almega föreslår även att digitala språkutbildningar ska användas i högre utsträckning än hittills både för de som arbetar, de som deltar i arbetsmarknadspolitiska insatser och de som läser svenska för invandrare. De bör alltid vara ett komplement till yrkessvenska. Digitala språkutbildningar intensifierar språkundervisningen.

Skärp kraven på aktivitet i bidragssystemen och kontrollera att reglerna efterlevs

Arbetsförmedlingens kontrollsystem ska finnas för att motverka att arbetslösa tackar nej till jobb. Att tacka nej till jobb ska i normalfallet leda till en längre avstängning från ersättning.

De återkommande granskningsrapporterna från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) visar att Arbetsförmedlingen behöver vidareutveckla och anpassa sin kontrollverksamhet. IAF konstaterar i en rapport från våren 2023 att Arbetsförmedlingen visserligen har förbättrat sitt kontrollarbete men att mycket ännu återstår att göra.²¹

I en internationell jämförelse sticker Sverige ut i negativ bemärkelse att Arbetsförmedlingen i få fall beslutar om sanktioner mot arbetssökande som missköter sitt arbetssökande. Detta får negativ påverkan på matchningseffektiviteten eftersom samma undersökning visar att sanktioner i en fjärdedel av fallen leder till att tiden i arbetslöshet förkortas.²²

Almega föreslår att Arbetsförmedlingen i samband med att den fortsätter att reformeras skärper myndighetsutövningen både vad gäller bedömningen av vad som är lämpligt arbete och kontrollen av arbetssökandet samt att sanktionstrappan tillämpas mera strikt än vad som är fallet idag.

Öka skillnaden mellan bidrag och arbete

Det måste alltid löna sig mer att arbeta än att gå på bidrag – det är kärnan i arbetslinjen. Tyvärr lönar det sig alltför dåligt för många grupper som lever på sociala ersättningar att börja arbeta idag. För en familj med två vuxna och ett barn som lever på ekonomiskt bistånd ökar hushållets disponibla inkomst med endast 200 kronor i månaden om ena partnern skulle börja arbeta heltid som vårdbiträde. För barnfamiljer med fler barn är vinsten av att en börjar arbeta noll.

De ekonomiska incitamenten för att börja arbeta måste öka. För det första handlar det om att sänka skatten på arbete. Jobbskatteavdraget innebär en skattesänkning för de som arbetar med tyngdpunkten på låg- och medelinkomsttagare och det har varit en framgångsrik reform för att främja sysselsättningen. Därför föreslår Almega en utbyggnad av jobbskatteavdraget. Det bör vara ett fast belopp för alla som då blir störst i förhållande till inkomsten för låginkomsttagare.

---

²¹ Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (2023) "Arbetsförmedlingen behöver vidareutveckla och anpassa sin kontrollverksamhet" <https://www.iaf.se/pressrum/aktuellt-och-pressmeddelanden/arbetsformedlingen-behover-vidareutveckla-och-anpassa-sin-kontrollverksamhet/> (hämtad 2023-05-16)

²² Van den Berg, Gerard J., Vikström, Johan. (2009) "Hur påverkas de arbetslösa av sanktioner i arbetslöshetsförsäkringen?", IFA, 2019:16. [r09-16 \(1\).pdf](#) (hämtad 2023-05-16).

Lombardi, Stefano, Vikström, Johan, (2019) "Arbetsförmedlingens kontrollarbete, sanktioner och de arbetslösas sök beteende." IFAU 2019:23. [r-2019-23-arbetsformedlingens-kontrollarbete-sanktioner-och-de-arbetslosas-sokbeteende.pdf](#) (hämtad 2023-05-16).

För det andra behöver man strama åt bidragssystemet. Att det idag är möjligt för hushåll att via bidrag och ersättningar få en disponibel inkomst som motsvarar en heltidsinkomst från arbete är oroväckande. Därför behövs en omfattande översyn av bidragssystemet för att stärka incitamenten att gå från bidrag till arbete. Till exempel skulle man kunna begränsa det sammanlagda belopp som ett hushåll kan få från ekonomiskt bistånd, bostadsbidrag och barnbidrag. Ett annat alternativ är att reducera eller avskaffa flerbarnstillägget i barnbidraget.

Sänk arbetsgivaravgifterna

Det måste inte bara löna sig mer att arbeta – det måste också löna sig mer att anställa. Sverige sticker ut internationellt då vi har bland de högsta arbetskraftskostnaderna i Europa. Höga arbetskraftskostnader påverkar nyanställningar och gör det dyrare att ha kvar personal. Detta hämmar särskilt svenska tjänstesektorn då tjänsteföretag i regel är mer personalintensiva och således påverkas särskilt av högre arbetskraftskostnader.

Detta beror inte på att vi betalar världens högsta löner utan beror i huvudsak på våra höga arbetsgivaravgifter. Sverige sticker ut internationellt och det är idag 50 procent dyrare att anställa någon i Sverige jämfört med övriga Europa och nästan 20 procent dyrare jämfört med stora konkurrentländer som Nederländerna, Tyskland och Finland.

Om tjänstesektorn ska fortsätta att skapa välstånd och jobb i Sverige får vi inte straffbeskatta branschens viktigaste resurs – kompetensen. För att göra det billigaste att anställa och ha kvar personal måste vi sänka arbetsgivaravgifterna. Enligt en rapport som Makrologik tog fram åt Almega uppskattade de att en sänkning av den allmänna löneavgiften – som de facto är en ren skatt på arbete då den inte är kopplad till någon social förmån – med tre procentenheter skulle kunna skapa uppemot 95 000 nya jobb. En sådan reform beräknas dessutom vara självfinansierande till nästan 60 procent i och med att de nya jobben i sin tur innebär nya skatteintäkter samtidigt som ökad sysselsättning också stimulerar kringliggande ekonomi.